

Zadeva C-6/22

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

4. januar 2022

Predložitevno sodišče:

Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie (Poljska)

Datum predložitvene odločbe:

19. maj 2021

Tožče stranke:

MB

UB

MB

Tožena stranka:

X. S.A

Predmet postopka pred nacionalnim sodiščem

Zahtevak za plačilo zneskov, plačanih na podlagi pogodbe o hipotekarnem kreditu, katerega znesek je bil izražen v poljski valuti, indeksirani v tuji valuti (CHF).

Predmet in pravna podlaga predloga za sprejetje predhodne odločbe

Razlaga prava Unije, zlasti člena 3(1), člena 6(1), člena 7 in člena 8b Direktive Sveta 93/13/EGS; člena 19(3)(b) PEU in člena 267 PDEU.

Vprašanja za predhodno odločanje

(a) Ali je treba Direktivo Sveta 93/13/EGS glede na njen cilj, ki je varstvo potrošnikov pred nepoštenimi pogoji v pogodbah s ponudniki ali prodajalci, razlagati tako, da kadar sodišče ob uporabi pravil iz te direktive pogodbo razglasi za nično, se navedena direktiva preneha uporabljati in s tem preneha tudi varstvo potrošnika, tako da je treba pravila poravnave za potrošnika in ponudnika ali prodajalca iskati v nacionalnem obligacijskem pravu, ki se uporablja za poravnavo nične pogodbe?

(b) Ali mora sodišče ob upoštevanju členov 6 in 7 Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah, če ugotovi, da je določen pogodbeni pogoj nepošten, pogodba pa po odpravi tega pogoja ni več zavezujoča, če se stranki ne dogovorita, da bosta vrzel zapolnili z določili v skladu z njuno voljo, in če ni dispozitivnih določb (ki se neposredno uporabljajo za pogodbo, če ni dogovora med strankama), ugotoviti ničnost pogodbe in se omejiti na voljo potrošnika, ki je to razglasitev ničnosti zahteval, ali pa mora sodišče po uradni dolžnosti, pri čemer prekorači zahtevke strank, preučiti tudi finančni položaj potrošnika, da bi ugotovilo, ali bi imela razglasitev ničnosti pogodbe za potrošnika posebno škodljive posledice?

(c) Ali je člen 6 Direktive 93/13 mogoče razlagati tako, da lahko sodišče, če ugotovi, da bi bila razglasitev ničnosti pogodbe posebej neugodna za potrošnika, in stranki kljub prepričevanju ne dosežeta dogovora o izpolnitvi pogodbe, ob upoštevanju objektivno razumljene koristi potrošnika, vrzel v pogodbi po „odstranitvi“ nepoštenih pogojev zapolni z določbami nacionalnega prava, ki niso dispozitivne v smislu sodbe Sodišča v zadevi C-260/18, torej takimi, ki se neposredno uporabljajo za vrzel v pogodbi, in s posebnimi določbami nacionalnega prava, ki se lahko za zadevno pogodbo uporabijo le smiselno ali po analogiji in ki odražajo pravilo nacionalnega obligacijskega prava?

Navedena zakonodaja Skupnosti

Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (v nadaljevanju: Direktiva 93/13/EGS): uvodni izjavi 6 in 13; člen 1(2), člen 3(1), člen 6(1), člen 7(1) in člen 8b(1)

Navedena nacionalna zakonodaja

Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r. (civilni zakonik z dne 23. aprila 1964) (prečiščeno besedilo: Dz. U. iz leta 2020, pozicija 1740)

Člen 5

Oseba ne sme uporabljati svoje pravice na način, ki bi bil v nasprotju z družbeno-ekonomskim namenom te pravice ali načeli življenja v družbi. Takšno dejanje ali opustitev imetnika pravice se ne šteje za uveljavljanje pravice in ni zaščiteno.

Člen 56

Pravni posel nima samo učinkov, ki so izraženi v njem samem, temveč tudi tiste, ki izhajajo iz zakona, načel življenja v družbi in poslovnih običajev.

Člen 58

1. Pravni posel, ki je v nasprotju z zakonom ali je namenjen izogibanju zakonu, je neveljaven, razen če ustrezna določba določa drugačen učinek, zlasti ta, da se neveljavne določbe pravnega posla nadomestijo z ustreznimi določbami zakona.
2. Pravni posel, ki je v nasprotju z načeli življenja v družbi, je ničen.
3. Če je neveljaven le del pravnega posla, ostane posel veljaven v preostalih delih, razen če iz okoliščin izhaja, da brez neveljavnih določb posel ne bi bil izveden.

Člen 385¹

1. Potrošnika pogodbeno določila, ki niso bila dogovorjena posamično, ne zavezujejo, če njihove pravice in obveznosti določajo v nasprotju z dobrimi običaji, tako da so v bistvenem nasprotju z njegovimi interesi (nedovoljena pogodbeno določila). To ne velja za določila, ki se nanašajo na glavne obveznosti pogodbenih strank, zlasti na ceno ali plačilo, če je njihovo besedilo jasno.
2. Če na podlagi odstavka 1 pogodbeno določilo potrošnika ne zavezuje, ostane pogodba v preostalem delu za pogodbeni stranki zavezujoča.
3. Pogodbeno določila, ki niso dogovorjena posamično, so tista določila pogodbe, na katerih vsebino potrošnik ni imel dejanskega vpliva. To zlasti velja za določila pogodbe, vsebovana v tipski pogodbi, ki jo je potrošniku ponudil sopogodbenik.
4. Dejstvo, da je bilo pogodbeno določilo dogovorjeno posamično, mora dokazati tisti, ki se nanj sklicuje.

Člen 405

Kdor je na račun druge osebe pridobil premoženjsko korist brez pravne podlage, je zavezan korist povrniti v naravi, če to ni mogoče, pa vrniti njeno vrednost.

Člen 406

Obveznost povrnitve koristi ne vključuje le neposredno pridobljene koristi, temveč tudi vse, kar je bilo v primeru odtujitve, izgube ali škode pridobljeno v zameno za to korist ali kot nadomestilo za škodo.

Člen 409

Obveznost povrnitve koristi ali povrnitve njene vrednosti preneha, če jo je tisti, ki jo je pridobil, uporabil ali izgubil tako, da ni več obogatel, razen če bi moral z odsvojitvijo koristi ali njeno uporabo računati z obveznostjo povrnitve.

Člen 410

1. Določbe prejšnjih členov se uporabljajo zlasti za neupravičeno pridobitev.
2. Pridobitev je neupravičena, če tisti, ki jo je dal, sploh ni bil dolžan ali ni bil dolžan osebi, ki ji je bila dana, ali če je odpadla podlaga za pridobitev ali ni bil dosežen namen pridobitve, ali če je bil pravni posel, ki je zavezoval k pridobitvi, neveljaven in po opravljeni pridobitvi ni postal veljaven.

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania (zakon z dne 17. novembra 1964 – zakonik o civilnem postopku) (prečiščeno besedilo: Dz. U. iz leta 2021, pozicija 1805).

Člena 227 in 321

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (zakon o bančništvu z dne 29. avgusta 1997) (Dz. U. iz leta 1997, št. 140, pozicija 939, kakor je bil spremenjen)

Člen 69 (v različici, ki se je uporabljala v času sklenitve pogodbe)

1. Banka se s kreditno pogodbo zavezuje, da bo kreditojemalcu za obdobje, določeno v pogodbi, dala na voljo znesek sredstev, namenjenih za poseben namen, kreditojemalec pa se zavezuje, da ga bo uporabljal pod pogoji, določenimi v pogodbi, vrnil znesek uporabljenega kredita skupaj z obrestmi na določene datume vračila in plačal provizijo za odobren kredit.
2. Kreditno pogodbo je treba skleniti v pisni obliki in natančno določiti:
  - (1) pogodbene stranke;
  - (2) znesek in valuto posojila;
  - (3) namen, za katerega je bilo posojilo odobreno;
  - (4) pravila in datum vračila posojila;

- (5) obrestno mero za posojilo in pogoje za njeno spremembo;
- (6) način zavarovanja odplačevanja posojila;
- (7) obseg pravic banke v zvezi z nadzorom nad uporabo in odplačilom posojila;
- (8) roke in način zagotavljanja gotovine posojilojemalcu;
- (9) znesek provizije, če to določa pogodba;
- (10) pogoje za spremembe in odpoved pogodbe.

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka

- 1 Tožeče stranke so 4. junija 2007 kot potrošniki s toženo banko sklenile pogodbo o hipotekarnem kreditu v znesku 339.881,92 PLN, indeksiranem v tuji valuti (CHF), za nakup stanovanja. Kredit, ki se obrestuje po obrestni meri LIBOR, je bilo treba odplačati v 360 mesečnih obrokih, tožeče stranke pa so ga odplačevale v poljski valuti.
- 2 V skladu z besedilom pogodbe je znesek obveznosti tožečih strank določen kot protivrednost zahtevanega odplačila, izraženega v CHF. Znesek v tuji valuti je bil osnova za določitev neporavnane stanja kreditojemalca in za izračun obresti, nato pa še za določitev višine obrokov. Po preračunu po menjalnem tečaju, določenem v preglednici menjalnih tečajev, ki jo pripravi banka. Menjalni tečaj, ki je podlaga za določitev obrokov, je banka določila na nepošten način, saj ga je lahko enostransko oblikovala, s čimer je lahko enostransko oblikovala obveznost tožečih strank.

Bistvene trditve strank v postopku pred nacionalnim sodiščem

- 3 Tožeče stranke so svoje trditve izpeljale iz navedbe, da hipotekarna pogodba vsebuje nepošteno pogoje, ki kot taki strank ne zavezujejo. Znesek, ki so ga terjale tožeče stranke, je bil plačan brez pravne podlage, saj so pogodbeni pogoji, ki določajo tečaj CHF, nepošteni, zaradi česar so nični. Zato pogodbe v tem pogledu ni mogoče izpolniti, kar utemeljuje ugotovitev, da je neveljavna tudi določba pogodbe o indeksaciji zneska kredita. Znesek tožbenega zahtevka je bil izračunan, kot da bi bil kredit odobren v poljski valuti brez indeksacije, vendar po obrestni meri za kredit, indeksiran v tuji valuti. Tožeče stranke so navedle, da se strinjajo tudi s tem, da nacionalno sodišče pogodbo razglasi za nično.
- 4 Navedle so, da sta bili določbi člena 9(2) in člena 10(3) pogodbe, ki sta banki omogočali prosto oblikovanje menjalnega tečaja indeksirane valute in nista določali nobenih pravil za takšno oblikovanje tečaja, nepošteni, zato je banka enostransko določila obveznost tožečih strank. Če se ta določila pogodbe štejejo za nepošten pogodbene pogoje, ni mogoče določiti tečaja valutne indeksacije. Zato bi bilo treba določbe o indeksaciji kredita odstraniti iz pogodbe in obveznost

tožečih strank določiti brez določb o indeksaciji, zaradi česar bi tožeče stranke morale odplačevati obroke, kot da gre za kredit v PLN z obrestno mero LIBOR.

- 5 Tožeče stranke so ob tem navedle, da se strinjajo s predhodno ugotovitvijo sodišča o ničnosti pogodbe.
- 6 Po mnenju tožene stranke takšna zasnova kredita v PLN, indeksiranega v tuji valuti, spada med zasnove bančnih kreditov in ne krši člena 69 zakona o bančništvu. V zvezi z zahtevo tožečih strank, da se pogodba poravna na podlagi obrestne mere, ki se uporablja za valuto indeksacije, vendar kot da bi bil kredit odobren v poljski valuti brez indeksacije, je tožena stranka trdila, da bi to ustvarilo pogodbo, ki ni v skladu z nameni strank niti z določbami zakona. Tožena stranka je tudi navedla, da je domnevna zloraba pogodbenih določb v delu, ki določa pretvorbo valute po menjalnem tečaju tožene banke, napačna, saj so bili menjalni tečaji, ki jih je uporabljala banka, tržni.

Kratka obrazložitev predloga

Namen vprašanj za predhodno odločanje je določiti pravilen postopek, ki ga mora sodišče uporabiti ob uporabi določb Direktive 93/13/EGS in določb poljske zakonodaje, s katerimi je bila ta direktiva prenesena v poljski pravni red.

Pojem kreditne pogodbe, indeksirane v valuti, ki ni poljska valuta, se je v poljskem pravu pojavil šele leta 2011 s spremembo zakona o bančništvu. Ta ureditev je bila omejena na uvedbo obveznosti, da se v pogodbi določijo podrobna pravila o določitvi menjalnega tečaja, na podlagi katerega se izračunajo znesek kredita ter obroki glavnice in obresti, ter pravila za pretvorbo v valuto izplačila, kreditojemalcu pa se omogoči tudi odplačilo kredita v tuji valuti. Namen tako imenovane indeksacije zneska kredita je bila uporaba obrestne mere, ki je veljala za kredite v valuti indeksacije in je bila veliko nižja od obrestne mere za kredite v poljski valuti. Po drugi strani pa je bil znesek dolga odvisen od menjalnega tečaja, ki je veljal na zadevni dan.

V zvezi s **prvim vprašanjem** je iz ustaljene sodne prakse Sodišča razvidno, da sistem varstva, vzpostavljen z Direktivo 93/13/EGS, temelji na predpostavki, da je potrošnik šibkejša stranka od ponudnika ali prodajalca, tako glede pogajalske moči kot glede stopnje obveščенosti, in se zato strinja s pogoji, ki jih vnaprej oblikuje ponudnik ali prodajalec, ne da bi imel vpliv na njihovo vsebino (sodbi C-484/08 in C-70/17).

Sodišče je tudi navedlo, da je namen Direktive 93/13/EGS zaščititi potrošnika in vzpostaviti ravnovesje med strankama z izključitvijo uporabe nepoštenih pogojev, obenem pa načeloma ohraniti veljavnost preostalih pogojev te pogodbe (sodbe Sodišča EU C-96/16, C-94/17 in C-19/20)

Sodišče Evropske unije je v zadevi C-260/18 navedlo, da če pogodba vsebuje prepoštene pogodbene pogoje, pravila direktive niso usmerjene v razveljavitev

kreditne pogodbe, temveč le dopuščajo takšno možnost. Če torej sodišče ugotovi, da so pogoji o konverziji nepošteni in ne zavezujejo strank od začetka ter je zapolnitev vrzeli v pogodbi nujna, da se pogodba nadaljuje v skladu z namenom strank, se lahko vrzel v pogodbi zapolni s sodbo, ki lahko vsebuje soglasje strank za dopolnitev vsebine pogodbe; če takšnega soglasja ni mogoče doseči, lahko sodišče vrzel, nastalo po razglasitvi dela pogodbe za nepoštenega, zapolni z dispozitivnimi določbami, ki imajo značilnosti, navedene v tej sodbi, to je z določbami, ki se neposredno uporabljajo za to vrsto pogodbe (ki jih je v ta namen določil nacionalni zakonodajalec), če ni nasprotne pogodbene ureditve. Če pogodba ni izpolnjena na zgoraj predviden način, lahko nacionalno sodišče pogodbo razglasi za nično.

Ker ni dispozitivnih določb poljskega prava, ki bi se neposredno uporabljale za zapolnitev te vrzeli v pogodbi, kot trdi predložitveno sodišče, je treba pogodbo razglasiti za nično. V tem primeru se zdi, da je treba učinke take razglasitve ničnosti pogodbe iskati v določbah nacionalnega prava. Sodišče je v sodbi v zadevi C-349/18 ob obravnavi prevozne pogodbe in uporabi Direktive 93/13/EGS menilo, da posledice takšne razveljavitve razmerja ne spadajo na področje uporabe te direktive, temveč na področje ureditve nacionalnega prava.

Predložitveno sodišče v zvezi s tem ugotavlja, da je cilj pravil nacionalnega obligacijskega prava ohraniti enakost pravic obeh strank. Učinki takšne razveljavljene pogodbe v nacionalnem pravu so določeni s pravili, ki urejajo neupravičeno pridobitev, in si ne prizadevajo za določitev enakih izgub za obe stranki, z neupoštevanjem potrebe po zaščiti ene od strank – potrošnika.

Zaradi uporabe pravil nacionalnega prava se tako imenovani odvratilni učinek direktive (člen 7 Direktive) ne bo uporabil, saj pravila nacionalnega prava ne določajo sankcije, ki bi jo lahko uporabilo sodišče v posamičnem primeru potrošnika, ki se sklicuje na nepoštenost nekaterih pogodbenih pogojev.

V zvezi z **drugim vprašanjem**, če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen, je treba razlagati razlogovanje Sodišča v zadevah, ki temeljijo na Direktivi 93/13/EGS.

Sodišče je v sodbah C-70/17 in C-269/19 poudarilo, da ima razglasitev ničnosti pogodbe enake posledice kot takojšnja izvršljivost neodplačanega kredita, kar lahko presega finančne zmožnosti potrošnika. Takšen položaj lahko nastopi, če ima potrošnik malo prihrankov ali jih sploh nima in če se je vrednost kupljene nepremičnine povečala.

V sodbi C-19/20 je Sodišče navedlo, da razglasitev ničnosti pogodbe ne sme biti odvisna od izrecne zahteve potrošnika, temveč mora biti posledica objektivne uporabe meril, ki jih določa nacionalno pravo, s strani nacionalnega sodišča. Postopkovna pravila, ki se uporabljajo v poljskem pravu, zahtevajo, da se sodba izda na podlagi zahtevkov tožeče stranke in navedb tožene stranke, in ne določajo možnosti, da bi sodišče preučilo dejanske okoliščine, ki jih nobena od strank ni

navedla. Vprašanje, na katero bi bilo treba odgovoriti, je, ali naj se nacionalno sodišče po seznanitvi potrošnika s posledicami razveljavitve pogodbe sklicuje na potek ravnanja, ki izhaja iz zahtev strank, in se omeji le na izvajanje prijavljenih dokaznih predlogov. Ali pa lahko nacionalno sodišče, da bi objektivno ugotovilo, ali razveljavitev pogodbe potrošnika ne bo izpostavila posebej neugodnim posledicam, samo ugotovi premoženjsko stanje potrošnika.

V zvezi s **tretjim vprašanjem**, če nacionalno sodišče ob upoštevanju meril iz členov 3 in 5 Direktive 93/13/EGS ugotovi, da glede na posebne okoliščine primera pogoj v pogodbi med potrošnikom in ponudnikom ali prodajalcem ne izpolnjuje zahtev po dobri veri, poštenosti in preglednosti, zaradi česar pomeni nepošten pogodbeni pogoj in je pravno ničn, nacionalno sodišče na podlagi člena 6(1) direktive ne sme dopolniti te pogodbe tako, da dopolni ta pogoj (sodbe C-618/10, C-26/13, C-70/17).

V sodbi C-125/18 je Sodišče razsodilo, da bi, če bi nacionalno sodišče lahko spremenilo vsebino nepoštenih pogojev iz pogodbe, lahko takšno pooblastilo ogrozilo doseganje dolgoročnega cilja iz člena 7 Direktive 93/13/EGS. To bi prispevalo k odpravi odvratilnega učinka na ponudnike ali prodajalce s preprosto neuporabo takih nepoštenih pogojev za potrošnike, saj bi jih še vedno spodbujalo k uporabi zadevnih pogojev, ker bi vedeli, da lahko nacionalno sodišče tudi v primeru njihove razveljavitve pogodbo dopolni v potrebnem obsegu, da bi zagotovilo upoštevanje interesov zadevnih ponudnikov ali prodajalcev.

V sodbi C-260/18 je Sodišče poudarilo, da se lahko vrzel v pogodbi, ki je nastala zaradi razglasitve ničnosti nepoštenih pogodbenih pogojev, izjemoma nadomesti z dispozitivnimi določbami, ki jih za zadevne pogodbe določi nacionalni zakonodajalec, da se ohrani ravnovesje pravic in obveznosti med pogodbenimi strankami; le za take določbe velja domneva poštenosti.

Predložitveno sodišče poudarja, da v poljskem pravnem sistemu ni takšnih določb, ki bi jih bilo mogoče neposredno uporabiti za pogodbo.

Sodišče je v tej sodbi navedlo, da člen 6 Direktive 93/13/EGS preprečuje, da bi se ta pogodbena vrzel zapolnila zgolj na podlagi splošnih nacionalnih določb, v skladu s katerimi se učinki, izraženi v vsebini pravnega posla, dopolnjujejo z učinki, ki izhajajo iz načel pravičnosti ali uveljavljenih običajev.

V sodbi z dne 25. novembra 2020, C-269/19 je Sodišče navedlo, da če nacionalno sodišče ugotovi, da zadevna pogodba po odpravi zadevnih nepoštenih pogojev v skladu s pogodbenim pravom ne more ostati pravno zavezujoča in hkrati ni dispozitivne določbe nacionalnega prava, in če potrošnik ni izrazil svoje volje, da se ohranijo nepošteni pogoji, ter bi razveljavitev pogodbe tega potrošnika izpostavila posebno škodljivim posledicam, sistem varstva potrošnikov, vzpostavljen z Direktivo 93/13/EGS, nacionalnemu sodišču nalaga, da za vzpostavitev dejanskega ravnovesja med vzajemnimi pravicami in obveznostmi pogodbenih strank sprejme vse potrebne ukrepe ob popolnem upoštevanju

nacionalnega prava za zaščito potrošnika pred posebno škodljivimi posledicami, ki jih lahko povzroči ničnost zadevne kreditne pogodbe (točka 41).

Predložitveno sodišče sprašuje Sodišče o pravilni razlagi Direktive 93/13/EGS v primeru, ko ni mogoče doseči obeh ciljev – kateri od ciljev te direktive je pomembnejši, ali varstvo potrošnika, vključno z varstvom pred neugodnimi posledicami razveljavitve pogodbe, ali doseganje odvračilnega učinka za ponudnika ali prodajalca, to je tako imenovane sankcije, ki preprečuje zapolnitev pogodbe s pravili nacionalnega prava, ki niso dispozitivna v smislu, kot ga je temu pojmu pripisalo Sodišče v sodbi C-260/18.

DELOVNI DOKUMENT